

Yükseköğretim kurumları web tabanlı uzaktan eğitim programlarında yaşanan sorunlar

Araş. Gör. Dr. Hatice Gökçe BİLGİÇ^a
Doç. Dr. Hakan TÜZÜN^b

^a Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimler Fakültesi, Ankara, Türkiye

^b Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye

Özet

Mektupla öğrenme ile başlayan uzaktan eğitim gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri ile beraber web tabanlı platformlar üzerinden sunulan yeni formunda karşımıza çıkmaktadır. Yükseköğretim kurumları da artan eğitim ihtiyaçlarına web tabanlı uzaktan eğitim imkânları ile destek olmaktadır. Yüz yüze örgün eğitimden farklı ihtiyaçları olan web tabanlı uzaktan eğitim programları örgün eğitim gerekliliklerine alışkın olan yükseköğretim kurumları, öğretim elemanları ve öğrenci gibi paydaşları için farklı sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Böylece gelişen teknolojiler avantajları ile beraber farklı zorlukları da beraberinde getirmektedir. Bu çalışmada yükseköğretim kurumları örneği üzerinden web tabanlı uzaktan eğitim programlarında yaşanan sorunların incelenmesi amaçlanmıştır. Bir programın açılması sürecinde iyi bir planlama ve düşünme sürecinin sağlanabilmesi için açılacak programın gereklilikleri ile beraber yaşanabilecek olası sorunların da bilinerek gerekli önlemlerin alınması önemlidir. Araştırmanın neticesinde web tabanlı uzaktan eğitim programlarında yaşanan sorunlar öğrencilerle ilişkili, öğretim elemanları ile ilişkili, idari/yönetimsel, teknik ve diğer sorunlar olarak ele alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: Uzaktan Eğitim, Web Tabanlı Uzaktan Eğitim, Sorunlar

Abstract

With the developments in Information and Communication Technologies, distance education that began with correspondence learning moves to the web-based platforms as a new form. Higher education institutes have been supporting increasing education demands through the advantages of web-based distance education. Since web-based distance education have different needs in comparison to traditional face-to-face education, this new form of education brings different problems to its shareholders including higher education institutes, instructors and students who are accustomed to the needs of traditional face-to-face educational environments. Thus, new developing technologies bring difficulties together with their advantages. This study aims to examine the problems experienced in existing web-based distance education programs in a sample of higher education institutes. To provide a successful planning in the process of opening a web-based distance education program, knowing about possible problems that might be faced in web-based distance education programs is as important as knowing about necessities to take precautions. As a result of the study, problems faced in web-based distance education programs categorized as student-related, instructor-related, management-related, technical and others.

Keywords: Distance Education, Web-Based Distance Education, Problems

Kaynak Gösterme

Bilgiç, H. G. ve Tüzün, H. (2015). Yükseköğretim kurumları web tabanlı uzaktan eğitim programlarında yaşanan sorunlar. *AUAd*, 1(3), 26-50.

Giriş

21. yüzyıl bilgi ve teknoloji çağındaki gelişmelerle birlikte bilgiye erişim hızı beraberinde bilginin güncellenme hızı da artış göstermiştir. Bireyler bilgi ve teknoloji çağına uyum sağlayabilmek için yer aldığı sektörden bağımsız olarak her gün güncellenen bilgiyi takip etmek zorundadır. Böylece günlük ya da iş hayatındaki konumlarını daha etkin kılabilmektedir. Öte yandan, günlük hayatla beraber iş hayatının yükü bireylere bu değişiklikleri takip etmek, kendilerini sürekli güncellemek ve geliştirmek için yeterli vakti bırakmamaktadır. Bireyler kendilerini geliştirmek için daha esnek eğitim ortamlarına ihtiyaç duymaktadır. Uzaktan eğitim, özellikle de gelişen web tabanlı platform ve teknolojilerin desteği ile bireylere zamandan ve mekândan bağımsız eğitim ortamları sunmaktadır.

Yükseköğretim kurumları da toplumun değişen ihtiyaçlarına yönelik gelişen bilgi ve iletişim teknolojilerinin avantajları ile beraber uzaktan eğitim programları sayılarını arttırmıştır. Uzaktan eğitimin örgün yüz yüze eğitim programlarından farklı gereksinimleri olduğu için yükseköğretim kurumları için kurumsal olarak ya da öğretim elemanları tarafından alışkın olunmayan planlamalar gerektirmektedir. Bu planlamaları doğru ve zamanında gerçekleştiremeyen yükseköğretim kurumları yola çıktıkları andan itibaren farklı sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Böylece özellikle yüz yüze etkileşimin eksikliği gibi farklılıklarından dolayı şüphe ile yaklaşılan uzaktan eğitimdeki başarısızlıklar uzaktan eğitime karşı önyargının artmasına sebep olmaktadır. Kurumların ve bireylerin uzaktan eğitimin avantajlarını nasıl kullanacaklarını bilerek ve yaşanan sorunların sebeplerini görerek daha emin adımlarla yola çıkmaları sağlanmalıdır. Bu çalışmada yükseköğretim kurumlarının mevcut uygulamalarda yaşadığı sorunlar ve bu sorunları en aza indirmek için önem vermesi gereken bileşenler sunularak uzaktan eğitim hizmeti sunmak isteyen yükseköğretim kurumlarına bir rehber sunulması amaçlanmıştır.

Araştırma Amacı

Yükseköğretim kurumlarında uzaktan eğitim hizmetlerinin yeni kuşak teknolojilerle beraber Web üzerinden sunulması her geçen gün artarken beraberinde bu hizmetler kapsamında sunulan programların etkililiği de gündeme gelmektedir. Sınıf içi geleneksel eğitim süreçlerine paralel olarak yaygınlaşan uzaktan eğitim ortamlarının geleneksel eğitimde sağlanabilen başarı ve kaliteyi sağlaması hem eğitimciler hem de araştırmacıların odak noktası olmuştur. Gelişen teknolojiler uzaktan eğitim alanında birçok avantaj sağlarken bu teknolojilerin eğitim-öğretim ortamlarında etkin kullanılmasının önemi de artmaktadır.

Alanyazında uzaktan eğitimdeki eksiklikleri ve sorunları ifade eden birçok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalar incelendiğinde uzaktan eğitimde ortaya çıkan başlıca sorunların, yüz yüze etkileşimin olmaması sebebiyle öğrenci-öğretmen ile öğrenci-öğrenci arasındaki etkileşimin düşük olması (Falowo, 2007; Galusha, 1997; Li, 2009; Wood, 1998, akt. Yazıcı, Altas & Demiray, 2001), yetersiz geribildirim (Falowo, 2007; Galusha, 1997; Li, 2009; Wood, 1998, akt. Yazıcı, Altas & Demiray, 2001), eğitim ve profesyonel gelişim desteklerinin eksikliği (Falowo, 2007; UNESCO, 2002), yönetsel desteğin eksikliği (Bonk, 2001), öğretim elemanı destek hizmetlerinin yetersizliği (Galusha, 1997), öğrenci destek hizmetlerinin yetersizliği (Falowo, 2007; Galusha, 1997), beklentilerinin karşılanamaması sebebiyle öğrencilerdeki hayal kırıklığı (Falowo, 2007; Galusha, 1997), öğrenci çalışma materyallerinin uzaktan eğitim öğrencilerinin ihtiyaçları dikkate alınmadan tasarlanması (Falowo, 2007), üniversite ortamı ve üniversiteye aitlik hissiyatının eksikliği (Falowo, 2007), teknolojinin doğru ve etkin kullanılmaması (Falowo, 2007), öğrencilerin kütüphane gibi hizmetlere ulaşamaması (Falowo, 2007), öğretim elemanlarının uzaktan eğitim konusundaki deneyim eksikliği (Bonk, 2001; Li, 2009), sahiplenme eksikliği (Bonk, 2001), müfredatların uzaktan eğitime uygun olarak tasarlanmaması (Li, 2009), derslerin tasarlanması ile materyal geliştirilmesinde etkin yöntemlerin ve yaratıcılığın kullanılmaması (Cronje, 2001) ve öğretim elemanları arasında uzaktan eğitim derslerinin örgün eğitim dersleri ile aynı değerde görülmemesi sonucu yeterli özenin gösterilmemesi (Falowo, 2007; Galusha, 1997) olduğu görülmektedir.

Web tabanlı uzaktan eğitim birçok yönü ile geleneksel sınıf içi eğitime göre farklılıklara sahiptir. Uzaktan eğitimin bütün farklılıklarının yanı sıra özellikle zaman bağlamındaki farklılığı yükseköğretim camiasının uzaktan eğitime şüphe ile bakmasına sebep olmaktadır (The Institute for Higher Education Policy, 2000). Bu şüpheler sonucunda, uzaktan eğitim programlarının hangi alanlar için daha uygun olduğu, açılan programların ne derece yeterli olarak hazırlandığı, uzaktan eğitim ile mezun olan öğrencilerin ne derece yeterli bir seviye ile mezun oldukları, uzaktan eğitimin lisans seviyesinde uygulanmasının doğruluğu ya da daha çok sertifika programlarına yönelik mi uygulanmasının uygun olduğu gibi konular da uzaktan eğitim ile ilgili düzenlenen birçok panel ya da konferansta başlıca tartışma konuları olarak karşımıza çıkmaktadır (Yükseköğretimde Uzaktan Eğitim Paneli, 2010; Uzaktan Eğitimin Geleceği Paneli, 2010; Uzaktan Eğitim Çalıştay-İnet-tr, 2010).

Uzaktan eğitim programlarında etkililiğin ve başarının sağlanması için uzaktan eğitim programlarının sınıf içi geleneksel eğitimden farklı olarak uzaktan eğitimin gerekliliklerini karşılayacak programlar olması ve öğrencilerine sınıf içi eğitimde kazanacakları bilgi ve becerileri uzaktan eğitimin sunulduğu web tabanlı uzaktan eğitim ortamlarından da kazandırabilmesi sağlanmalıdır. Bunun başarılabilmesi için de öncelikli olarak mevcut uzaktan eğitim programlarında ve bu programları yöneten uzaktan eğitim merkezlerinde yaşanan sorunların farkına varılması gerekmektedir. Böylece sayısı her gün hızlı bir artış içerisinde olan programlara eklenecek yeni programların planlamasında bu sorunlar göz ardı edilmeden planlamalar yapılabilecek ve yeni açılacak programlar için bu sorunların tekrar tekrar yaşanmasının önüne geçilebilecektir. Palloff ve Pratt (2007) bir uzaktan eğitim programının oluşturulmasına yönelik iyi bir planlama ve düşünme sürecinin önemini vurgulamaktadır. Bir programın açılma sürecinde iyi bir planlama ve düşünme sürecinin sağlanabilmesi için açılacak programın gereklilikleri ile beraber yaşanabilecek olası sorunların da bilinerek gerekli önlemlerin alınması önemlidir. Bu çalışma bu yönden uzaktan eğitim hizmeti sunmaya niyetli yükseköğretim kurumları için bir rehber sunarak yeni açılacak programların başarı seviyesini yükseltmek için büyük bir öneme sahiptir. Bu çalışmada “Var olan web tabanlı uzaktan eğitim programlarına ait mevcut uygulamalarda yaşanan sorunlar nelerdir?” araştırma probleminin cevaplanması amaçlanmaktadır.

Araştırmada örneklem kısıtlılığı, zaman kısıtlılığı gibi rutin sınırlılıklar mevcutken ek sınırlılıklar olarak, 1) Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi ile farklı deneyim sürelerine sahip ve farklı coğrafi bölgelerde yer alan yükseköğretim kurumları seçilirken var olan kurumlar arasından araştırmacının bağlantı kurma ve erişim sağlayabilme elverişliliğine göre seçim yapılmıştır. 2) Yükseköğretim kurumlarındaki ilgililere erişimin ve izin aşamalarının zahmetli olması sebebi ile araştırma kapsamında dört yükseköğretim kurumunun uzaktan eğitim merkezleri ile görüşme ve incelemeler yapılabilmektedir.

İlgili Alanyazın

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler ve daha bilgi yoğun, birbirine bağımlı ve uluslararasılaşmış toplumlar olmaya yönelim, eğitimin tasarımında ve dağıtılmasında yeni zorlukları ve avantajları beraberinde getirmiştir (UNESCO, 2002). Gelişen teknolojilerle beraber Web tabanlı platformlara taşınan uzaktan eğitim hizmetleri yükseköğretim kurumlarında geleneksel eğitimdeki başarının uzaktan eğitimde de sağlanabilmesi yeni öğretim stratejilerini, yeni öğretimsel materyal tasarım stratejilerini, yeni iletişim yöntemlerini ve hatta

yeni yönetim mekanizmalarını içeren bir adaptasyon süreci gerektirmektedir. Bu geçiş süreci hem eğitim hizmetlerini alan öğrenciler hem de eğitim hizmetlerini sunan kurum yöneticileri ve öğretim elemanları için çeşitli zorluklar getirmektedir. Alanyazında da birçok araştırmacı tarafından Web tabanlı uzaktan eğitimde yaşanan sorunlara değinilmiştir (Bonk, 2001; Falowo, 2007; Galusha, 1997; Pina, 2008).

Pina (2008) uzaktan eğitimin bir inovasyon süreci olarak değerlendirilmesi gerekliliğini ve kurumsal yapı içerisinde değerlendirilerek kurumsal yapı içerisine adapte edilmesinin önemini vurgulamıştır. Uzaktan eğitimde birçok başarılı örnek bulunmasına rağmen bunların dışında bazı kurumlarda sıkıntı içeren birtakım yapıların da bulunduğunu vurgulayarak, bu sıkıntıları aşağıda listelenmiş alanyazından örnekler ile ifade etmiştir:

- Uzaktan eğitim ile ilgili kararların çoğunlukla geniş kapsamlı kurumsal bağlam içerisinde yeterince düşünülüp değerlendirilmeden alınması (Boyd-Barrett, 2000)
- Kurumların Web tabanlı dersler için gelen talepleri karşılamakta zorluk çekmeleri sonucu öncelikli olarak öğrencilere uzaktan eğitim hizmetini açarak, sonrasında planlama işlemlerini gerçekleştirmesi (Phipps & Merisotis, 2000)
- Açılan uzaktan eğitim programlarının ve benzeri yeniliklerin kurumlar içerisinde yeterince kurumsallaştırılamamış olması (Curry, 1992; Oldford, 2002)
- Açılan uzaktan eğitim programlarının özel proje statüsünden kurtularak, normal ve kurumun parçası olan işler arasına dahil edilememesi (Surrey & Ely, 2002)

Bonk (2001) öğretim elemanlarının İnternet’i kullanarak yaptığı öğretim ve öğrenme faaliyetleri üzerine yaptığı bir çalışma sonucunda hazırladığı raporunda Web tabanlı öğretimdeki zorlukları/engelleri 13 maddede listelemiştir: 1) Zaman kısıtı (Öğrenmek ve Web tabanlı ders geliştirmek için), 2) Eğitim eksikliği, 3) Deneyim eksikliği, 4) Sahiplik hissiyatı, 5) Maliyet, 6) Güven, 7) Teknolojik altyapı (Donanım, yazılım, bant genişliği v.b.), 8) Teknik destek, 9) Yönetimsel destek, 10) İlgi eksikliği, 11) Motivasyon, 12) Güvenirlik, 13) Pedagoji (Yetersiz uzaktan eğitim modelleri, laboratuvar deneyi gibi çalışmaların uygulanamaması v.b.). Bunlara ek olarak web tabanlı uzaktan eğitimin etkin bir şekilde yürütülememesinin önündeki en temel engel olarak zaman gösterilmekte ve öğretim elemanlarının web tabanlı ders geliştirme ve sunma işlemleri için yeterli vakti ayıramadıkları vurgulanmaktadır.

Falowo (2007) web tabanlı uzaktan eğitimdeki engelleri öğretim elemanları ile ilgili engeller, öğrencilerle ilgili engeller ve kurumsal engeller olmak üzere 3 ana başlık altında derlemiştir. Web tabanlı uzaktan eğitimdeki öğretim elemanlarının deneyimleri ile ilgili engelleri aşağıdaki başlıklar altında listelemiştir:

- Uzaktan eğitime yönelik direniş,
- Tüzük sorunları,
- Öğrenciler,
- Fikri mülkiyet sahipliği,
- Ders geliştirme ve teknoloji kullanımı noktasında personel eğitimi,
- Genel olarak uzaktan eğitimde ders vermeye yönelik desteğin sağlanmaması,
- Teknolojinin yanlış kullanımı
- Uzaktan eğitim dersleri için uygun öğretim elemanı ile programların seçimi.

Aynı çalışma içerisinde uzaktan eğitimde öğrenci engelleri aşağıdaki başlıklar altında listelenmiştir:

- Topluluk hissiyatının oluşturulamaması,
- Yeterli geri bildirim sağlanamaması,
- Öğretim elemanlarının öğrencilere elektronik ortamdan ofis saati sağlamaları noktasında alışkanlıklarının dışına çıkamamaları,
- Öğretim elemanlarının öğrencilerle e-posta üzerinden iletişime geçme noktasında alışkanlık durumlarının yetersizliği,
- Öğrencilere akademik planlayıcı, danışman ve teknik asistan konusunda yeterli desteğin sağlanamaması,
- Öğrenci-öğretim elemanı ve öğrenci-öğrenci arasındaki yetersiz etkileşim,
- Teknik konularda öğrencilere yeterli eğitim süreçlerinin oluşturulamaması,
- Öğrencilerin kütüphane gibi hizmetlerden yararlanamaması.

Bu engellerin ötesinde teknolojinin finansmanı, altyapı ve teknoloji sorunları da kurumsal engeller olarak sunulmaktadır (Falowo, 2007). Teknoloji sorunları kapsamında 5 engel sunulmuştur: 1) Yeni teknolojilerin finanse edilmesi, 2) Telekomünikasyon altyapısı, 3) Donanım ihtiyaçları, 4) Ders üretimi, 5) Teknoloji ile İnternet sorunları. Teknolojinin finansmanı konusundaki engellerin uzaktan eğitim hizmetleri için gerekli yazılım ve donanım teknolojilerinin kurumlarca sağlanmasını ve hem öğretim elemanları hem de öğrenciler için

artan teknoloji ihtiyacı beraberindeki artan finansal maliyeti içerdiği belirtilmiştir (Falowo, 2007).

Web tabanlı uzaktan eğitimdeki en önemli engellerden birisi olarak öğrencilerin uzaktan eğitim derslerinden ya da daha geniş kapsamlı olarak programından umduklarını bulamamaları düş kırıklığı yaşamaları sonucu programı tamamlayamama durumları görülmektedir (Falowo, 2007). Hara ve King (1999) öğrencilerin düş kırıklığı ile programı tamamlayama nedenlerini aşağıdaki 3 madde ile özetlemiştir:

- Teknoloji sorunları
- Öğretim elemanı geri bildiriminin yetersiz alınması ya da hiç alınmaması
- Web-sitesindeki ve e-posta mesajlarındaki anlamı net olmayan yönergeler (Falowo, 2007)

Greenhalgh (2001) Web tabanlı uzaktan eğitimde öğrencilerin önemli derecede düş kırıklıkları yaşamalarını zayıf ders tasarımlarında harcanan boşa zamanlara, teknik sorunlara, çalışmayan bağlantılara, düzgün koordine edilmemiş eş-zamanlı seminerlere ve anlaşılmayan yönergelere bağlamaktadır (Falowo, 2007).

Web tabanlı uzaktan eğitimdeki bir diğer önemli nokta ölçme-değerlendirme konusudur (Falowo, 2007). Genel bir yargı olarak, performans ölçümlerinde uzaktan eğitim öğrencilerinin daha düşük bir performans sergiledikleri düşünülmekte iken bunun sebebi olarak uzaktan eğitim öğrencileri üzerinde uzaktan eğitimin oluşturduğu ek yük ve sınırlar gösterilmektedir (Falowo, 2007).

Bunlara ek olarak, Web tabanlı uzaktan eğitimde ders içeriklerinin geleneksel derslere göre daha zayıf olduğu düşünülmekte ve bu durum bir sorun olarak öne sürülmektedir (Falowo, 2007). Uzaktan eğitimin kalitesi ve kabulü için uzaktan eğitimde sunulan ders içeriklerinin kalitesine yüksek derecede önem vermek gerekmektedir.

Galusha (1997) uzaktan eğitimdeki engelleri öğrenciler için, öğretim elemanları için ve kurumlar için ele almaktadır. Öğrenciler için aşağıda listelenen 6 engel belirtilmiştir:

- Uzaktan eğitim öğrencilerinin finansal maliyet, aile hayatı ve iş hayatı gibi etkenlerle ortaya çıkan maliyet ve motivasyon sıkıntıları
- Yetersiz geri bildirim ve öğrenci-öğretim elemanı iletişimi
- Uzaktan eğitimde öğrenciler için danışman atama, akademik planlayıcı desteği ya da teknik destek gibi destek ve sosyal servis hizmetlerinin yeterli olarak sağlanamaması

- Uzaktan eğitimin geleneksel öğrenme ortamlarında var olan öğrenci ile öğretim elemanı, öğrenci ile öğrenci, öğrenci ile yönetim birimleri ve öğrenci ile kütüphane gibi sosyal hizmet birimleri arasındaki sosyal etkileşimi kaldırması sonucu öğrencilerin izole olmuş hissi ile soğuma göstermesi
- Uzaktan eğitimde ilk kez ders alan öğrencilerin özel ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulmaması
- Öğrencilere özellikle teknik konularda yeterli eğitim ve desteğin sağlanmaması

Öğretim elemanları için aşağıda listelenen 5 engel belirtilmiştir:

- Öğretim elemanlarına uzaktan eğitime yönelik ders geliştirme ve teknoloji kullanımı konusunda yetersiz eğitim sağlanması
- Öğretim elemanlarına uzaktan eğitim için yeni strateji ve yönetim mekanizmalarının geliştirilmesi noktasında yetersiz kurum desteği
- Öğretim elemanlarının/eğitmenlerin temel bilgisayar becerilerine sahip olmaması
- Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim derslerine güven duymaması
- Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim programları için gönüllük göstermemesi ve zorunluluk olarak uzaktan eğitim derslerinin öğretim elemanlarına açtırılması

Galusha (1997) öğrenci ve öğretim elemanları ile ilişkili engeller içerisinde insan ile ilgili olan engelleri sunduğunu ifade ederken, aşağıda listelenen kurumsal engeller ile özellikle altyapı ve teknoloji ile ilgili engelleri sunduğunu belirtmiştir:

- Kurumun yönetsel desteğinin yetersiz kalması
- Finansal olarak yönetimin yapılamaması ve uzaktan eğitim için yeterli finansal kaynağın sağlanamaması
- Teknoloji maliyetinin hem uzaktan eğitime katılacak öğrenciler için hem de uzaktan eğitim hizmeti sunacak kurum ve öğretim elemanları için yüksek olması
- Yetersiz iletişim kaynakları
- Hem donanımsal hem de yazılımsal olarak ortaya çıkan teknoloji sorunları

Alanyazında uzaktan eğitimdeki engellerin ortaya konulduğu çalışmalar incelendiğinde genel olarak uzaktan eğitim programlarında yüz yüze etkileşimin olmaması, öğrenci-öğretim elemanı etkileşiminin eksikliği, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim konusunda hem ders sürecinin yürütülmesi hem de ders içeriklerinin geliştirilmesi hususundaki deneyim yetersizliği, teknoloji finansman maliyetleri, yetersiz altyapı kaynakları ve teknik sorunlar gibi teknoloji sorunlarının öne çıktığı görülmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, yükseköğretim kurumları uzaktan eğitim merkezleri içerisinde yapılandırılmış uzaktan eğitim programlarını derinlemesine incelemek ve mevcut yapı içerisinde yer alan sorunları ortaya çıkarmak amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, değişkenlerini bilmediğimiz ve derinlemesine bir inceleme sonucunda değişkenlerini ortaya koymak istediğimiz araştırma sorularını cevaplamak için en uygun yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır (Creswell, 2007). Bu çalışmada web tabanlı uzaktan eğitim programları hizmeti sağlayan merkezlerdeki idareci ve diğer personelle yapılan görüşmelerle merkezlerde yaşanan sorunların tespiti amaçlanmıştır.

Araştırma Alanı ve Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu, web tabanlı uzaktan eğitim hizmeti sunan, farklı coğrafi bölgeler içerisinde farklı il merkezlerinde bulunan ve web tabanlı uzaktan eğitim konusunda farklı deneyim sürelerine sahip yükseköğretim kurumları oluşturmaktadır.

Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Seçilen yükseköğretim kurumlarının öncelikle uzaktan eğitim konusundaki deneyimleri göz önüne alınmıştır. Kurumların uzaktan eğitim hizmeti konusundaki deneyimleri iki gösterge ile incelenmiştir. Bunlar, yükseköğretim kurumunun kaç yıldır web tabanlı uzaktan eğitim hizmeti sunduğu ve sunulan web tabanlı uzaktan eğitim programlarının sayısıdır. Bu bağlamda belirlenen yükseköğretim kurumlarının farklı coğrafi konumlarda bulunmasına da dikkat edilerek verinin temsil gücünün artırılması hedeflenmiştir. Aynı coğrafi bölge içerisindeki yükseköğretim kurumlarının da farklı deneyim seviyelerine sahip olmasına dikkat edilmiştir. Kriterlere uyan yükseköğretim kurumları arasından erişilebilirliğine göre seçim yapılarak web tabanlı uzaktan eğitim hizmeti sunan 4 yükseköğretim kurumunu seçilmiştir. Bu yükseköğretim kurumlarına ait özet bilgiler Tablo 2 içerisinde sunulmuştur.

Tablo 2		
<i>Çalışma grubundaki yükseköğretim kurumlarına ait özet bilgiler</i>		
Coğrafi Bölge	Hizmet Başlangıç Yılı	Program Sayısı*
Marmara Bölgesi	2001	52
Karadeniz Bölgesi	2009	16
Karadeniz Bölgesi	2012	6
Doğu Anadolu Bölgesi	2009	15

* Haziran 2014 itibari ile güncel sayılardır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri yarı-yapılandırılmış görüşme soruları ile toplanmıştır. Ayrıca görüşme verilerini desteklemek amaçlı olarak görüşme yapılan kişiler tarafından araştırmacılarla paylaşılmış olan belgeler ve merkezlere ait web sitesi incelemesinden elde edilen notlar kullanılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme soruları alanyazın taraması ile araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Görüşme soruları için 3 alan uzmanından görüş alınarak görüşme sorularına son hali verilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Veriler yarı-yapılandırılmış görüşme soruları ile gerçekleştirilen görüşmeler üzerinden toplanmıştır. Öncelikle ilk görüşmeler uzaktan eğitim merkezi yöneticileri ile yapılmıştır. Sonraki görüşmeler ihtiyaca göre planlanmıştır. Bu görüşmeler tekrar merkez yöneticisi veya merkez yöneticinin yönlendirmesi sonucunda seçilmiş içerik geliştirme, sınav organizasyonu gibi konularda sorumlu personel ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler elverişliliğe göre yüz yüze veya web-tabanlı video konferans sistemi üzerinden yapılmıştır. Görüşme yapılan kişilerin izinleri dahilinde ses kayıtları alınmış, görüşmelere ait transkriptler oluşturulmuştur. Görüşmeler esnasında görüşme yapılan kişilerden uzaktan eğitim merkezine ait süreçlerle ilgili belgeler elde edilmiştir. Ayrıca görüşme öncesi ve süreç içerisinde merkezlere ait web siteleri incelenerek notlar oluşturulmuştur.

Veri Analizi

Araştırma süresince toplanan verilerden görüşme transkriptleri araştırmanın birincil veri kaynağını oluştururken belgeler ve notlar araştırmanın ikincil veri kaynağını oluşturmaktadır. Birincil veri kaynağı olan görüşme transkriptlerinin analizi yapılarak ikincil veri kaynakları bu analizin sonuçlarını doğrulamak için kullanılmıştır. Görüşme transkriptleri nitel veri analiz programına aktarılarak içerik analizi yöntemi ile iki araştırmacı tarafından beraber yapılmıştır. Böylece kodlama işleminde birden fazla görüşün alınması sağlanarak ortak bir çalışma ile

araştırma sonuçlarının güvenilirliğinin sağlanması amaçlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Kodlama süreci açık kodlama, aksiyal kodlama ve seçici kodlama aşamaları takip edilerek yapılmıştır (Glaser, 1992; Glaser ve Strauss, 1967; Strauss ve Corbin, 1990; Strauss ve Corbin, 1998).

Araştırmanın Güvenirliği

Nitel araştırmalarda güvenilirliğin sağlanması için en yaygın yöntem olarak üçgenleme (triangulation) yöntemi karşımıza çıkmaktadır (Denzin 1970; Denzin, 1978; Patton, 1999). Bu çalışmada araştırmanın güvenilirliği üçgenleme yöntemi (triangulation) ile sağlanmıştır. Üçgenleme çalışması için (1) yöntemsel üçgenleme/çoklu veri toplama yöntemi, (2) veri üçgenleme/çoklu veri kaynağı, (3) araştırmacı üçgenleme/çoklu araştırmacı ve (4) kuramsal üçgenleme/çoklu kuram kullanılması çerçevesinde 4 çeşit yöntem önerilmektedir (Denzin 1970; Patton, 1999). Bu araştırmada güvenilirliği sağlamak için üçgenleme yöntemi kapsamında çoklu veri toplama yöntemi, çoklu veri kaynağı ve çoklu araştırmacı kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Web tabanlı uzaktan eğitim programlarının yürütülmesinden sorumlu uzaktan eğitim merkezlerinde karşılaşılan sorunlar “öğrenci ile ilişkili sorunlar”, “öğretim elemanı ile ilişkili sorunlar”, “idari/yönetimsel sorunlar”, “teknik sorunlar” ve “diğer sorunlar” kategorileri çerçevesinde 65 kod olarak ortaya çıkmıştır. Kodların kategoriler içerisinde dağılımı Tablo 3 içerisinde sunulmaktadır.

Tablo 3	
<i>Kategorilere göre kod dağılımı</i>	
Kategori Başlığı	Kod Sayısı
Öğrenci ile İlişkili Sorunlar	9
Öğretim Elemanı ile İlişkili Sorunlar	19
İdari/Yönetimsel Sorunlar	22
Teknik Sorunlar	10
Diğer Sorunlar	5
Toplam	65

Karşılaşılan sorunlar öğrenci ve öğretim elemanı karakteristik özelliklerinden kaynaklı sorunlar, öğrenci ve öğretim elemanlarının yaşadığı sorunlar, merkezler içerisindeki organizasyon ve personel yapısı ile ilişkili idari/yönetimsel sorunlar, web tabanlı uzaktan

eğitim programları çerçevesinde yaşanan teknik sorunlar ve bu alanlar haricinde kalan diğer sorunlar kapsamında açıklanmaktadır.

Görüşmelerden elde edilen kodların yoğunluğu ifade edilirken her kod için farklı merkezlere ait görüşmelerde o kodun her merkeze ait görüşmelerde en az bir kez ortaya çıkmış olması temel alınmıştır. Kod bir merkezde ortaya çıkmış ise “bir merkezde”, 2-3 merkezde ortaya çıkmış ise “merkezlerin bazılarında”, 4 merkezde ortaya çıkmış ise “merkezlerin hepsinde” ifadeleri ile sunulmuştur.

Öğrenci ile İlişkili Sorunlar

Yükseköğretim kurumlarında web tabanlı uzaktan eğitim programlarında karşılaşılan öğrenci ile ilişkili sorunlar merkezlerin bazılarında ortaya çıkan öğrenci beklentisinin karşılanmaması ve öğrencinin sistem dışına çıkması; bir merkezde ortaya çıkan öğrencinin kendini yalnız hissetmesi, öğrenci e-postalarına geç yanıt verilmesi, öğrenci bilgisayar okuryazarlığının düşük olması, öğrenci hazır bulunuşluğunun düşük olması, öğrencilerin teknik yetersizliği, canlı derslere düşük katılım ve akademik personel ile öğrenci arasındaki iletişim eksikliği olmak üzere 9 kod ile açıklanmıştır.

Ortaya çıkan kodlardan “öğrenci beklentisinin karşılanmaması”, “öğrencinin sistem dışına çıkması”, “öğrencinin kendini yalnız hissetmesi”, “öğrenci e-postalarına geç yanıt verilmesi” ve “akademik personel ile öğrenci arasındaki iletişim eksikliği” kodları ile web tabanlı uzaktan eğitim programlarında iletişim eksikliği ve öğrencinin sistem içerisinde yalnız bırakılması sonucu öğrencilerin yaşadığı sorunlar örneklendirilmektedir.

Web tabanlı uzaktan eğitim programlarında sistem içerisinde kendini yalnız hisseden, bulunduğu eğitim ortamında beklentilerini karşılayamamış öğrencilerin sistem dışına çıktıkları görülmektedir. Görüşmelerde öğrencilerin sistem içerisinde kendilerini yalnız hissederek sistemden kopmamaları ve sistem dışına çıkmamaları için öğretim elemanları tarafından derslerde kullanılan farklı yöntemler örneklendirilmiştir:

A üniversitesi: Öğrenciler buradan yapılandırılmış bir egzersizin içinde buluyorlar kendilerini. Ben tartışma konularını koyuyorum, tartıştırıyorum ve sonra da doğru yanıtları yayınlıyorum. ... Her hafta bunu yapıyorum. Buradan çok faydalı sonuç çıkıyor, öğrenci öğrenciliğini anlıyor, kopmuyor sistemden. Öteki türlü bıraktığınız zaman öğrenci kopuyor açıkçası.

Web tabanlı uzaktan eğitim programlarında öğrencilerin sistem dışına çıkmalarının ya da kendilerini yalnız hissetmelerinin bir nedeni olarak akademik personelin öğrencilerle bire bir iletişime geçmemesi ve iletişim ağının genellikle uzaktan eğitim birimleri üzerinden kurulması ile öğrenci ve öğretim elemanı arasında oluşan boşluk ifade edilmiştir. Akademik personel ile

öğrenci arasındaki iletişim sorununu gidermek için canlı derslerin kullanıldığı bir örnek sunulmuştur:

B üniversitesi: Biz de bunu engellemek için mümkün olduğunca azaltmak için canlı ders, aslında uzaktan eğitimin mantığına bence çok yakın bir şey olmamasına rağmen canlı dersleri biz asıl bu amaçla kullanıyoruz. Öğrenci ile öğretmenin hocanın arasındaki bu boşluğu kapatmak, iletişim eksikliğini gidermek için kullanıyoruz. Bu baya bir işe yaradı ama daha tam istediğimiz gibi değil açıkçası, hala bu iletişim problemleri var.

Öğrencilerin akademik personel haricinde uzaktan eğitim birim personeline gönderdikleri destek taleplerine de geç yanıt aldıkları hatta bazen öğrenci sorununu hallettikten sonra öğrenciye yanıt verildiği bulunmuştur. Bu durum öğrencilerin sisteme karşı motivasyonlarını kaybetmeleri ile sonuçlanmaktadır. İlgili merkezler öğrencilerin sorunlarına ya da taleplerine zamanında destek verebilmek adına organize bir destek masası ya da çağrı sistemi oluşturmalıdır.

Yüz yüze sınıf içi eğitimden farklı olarak web tabanlı uzaktan eğitimde yüz yüze etkileşimin kısıtlılığı program tasarımında dikkat edilmesi gereken bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Etkileşimin e-öğrenmede önemli bir rolü bulunmaktadır (Güney, 2010). Web tabanlı uzaktan eğitim programlarında yüz yüze etkileşimin eksikliğini giderilmesi, öğrencilere kendilerini yalnız hissetmeyecekleri, sistemden kopmayacakları ve gerekli destekleri en hızlı ve yeterli şekilde alabilecekleri bir öğretim tasarımının planlanması gereklidir.

Ortaya çıkan kodlardan “öğrenci bilgisayar okuryazarlığının düşük olması”, “öğrenci hazır bulunuşluğunun düşük olması” ve “öğrencilerin teknik yetersizliği” kodları ile öğrencilerin kendi karakteristik özelliklerinden dolayı sisteme adaptasyon sürecinde ve sistem içerisinde yaşadıkları ya da yaşattıkları sorunlar örneklendirilmektedir.

Bir dersin uzaktan eğitim yöntemi ile sunulmasına yönelik tasarım çalışmalarında öğrenci ihtiyaçları ve algısı en temel öğeler arasında değerlendirilmelidir (Sahin ve Shelley, 2008). Web tabanlı uzaktan eğitim programlarına katılan öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin, bilgisayar okuryazarlık düzeylerinin ve teknik becerilerinin yetersizliğinin öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitim programlarına adaptasyon sürecinde sorun yaşamalarına neden olduğu görülmüştür. Web tabanlı sistemleri ya da e-posta benzeri haberleşme sistemlerini kullanmaya yatkın olmayan öğrencilerin sürece adaptasyon konusunda sıkıntılar yaşadıkları görüşmelerde ifade edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin bilinç düzeyinin de öğrencilerin uzaktan eğitim programlarına adaptasyonunda sıkıntılar oluşturduğu bulunmuştur:

C üniversitesi: Kayıtlarda şunun etkisini çok gördük, hazır bulunuşlukları bilgisayar okuryazarlığı düşük olanlar çok problem yarattı bize. Ama hani içlerinde şey de vardı uzaktan

eğitimi çok iyi bir şekilde bilen, niye geldiğini bilen, o bölümle ilgili bir alanda zaten çalışan, mesela hastanede sağlık memuru ön lisans okumaya gelmiş, yaşlı bakım hemşireliğine, her şeyini biliyor araştırmış.

C üniversitesi: Bir de tabii ki öğrenci alırken belli şartlarla alınmalı ya da öğrencilere ciddi oryantasyon verilmeli çünkü öğrenci mail adresi kullanmayı bilmiyor yani daha önce hiç ihtiyaç duymamış ama uzaktan eğitim ile okumaya gelmiş.

Ayrıca web tabanlı uzaktan eğitim programlarında sanal olarak oluşturulan sınıflarda gerçekleştirilen canlı derslere öğrenci katılımlarının düşük kaldığı ve bunun için öğretim elemanlarının öğrencilere o sınıflardaki derslere katılımı arttıracak uygulamalar sunması gerektiği ifade edilmiştir. Öğrencilerin canlı derslere katılımının artırılması için öğrencilerin bu derslere yönlendirilmesi gerektiği, ders anlatımlarının zaten video çekimlerinde olması sebebiyle bu derslerde öğrencilerin daha aktif rol alabileceği etkinliklerin planlanması ve tartışma ortamlarının oluşturulması gerekmektedir. Bir görüşmede etkili canlı ders aşağıdaki gibi örneklendirilmiştir:

A üniversitesi: Hoca burada ders anlatmaktan ziyade yalnız, dersi zaten videoda anlatmıştı stüdyoda, onu[nla] bir daha uğraşmıyor. Dersi çok kısa bir özetliyor, önemli noktaların altını çiziyor, anlaşılmayan soru varsa onları alıp, bundan sonra yapılandırma aşamasına geçiyor. Durum çalışması yapıyor sosyal bir şey ise, fenni bir şey ise örnek çözüyor. Burada öğrenciyi işin içine çekiyor aslında. ... Örneğin, diyelim ki ... , o politikayı işlemişler o hafta. İşte bu konuda çeşitli şirketlerdeki katılımcılar var ... öğrencilerimiz, orada yaşanmış durumları durum çalışması olarak öğrencileri konuşturup ekrana alıyor. Ve birden bire çok güzel bir tartışma başlıyor. Böylece oradaki durumları inceleyip o hafta öğrendikleri bilgileri pekiştiriyorlar. Yani bizim anladığımız video konferans kullanımı bu şekilde.

Öğretim Elemanı ile İlişkili Sorunlar

Yükseköğretim kurumlarında web tabanlı uzaktan eğitim programlarında karşılaşılan öğretim elemanı ile ilişkili sorunlar merkezlerin bazılarında ortaya çıkan öğretim elemanı direnci, öğretim elemanlarının farklı alanlardan olması, öğretim elemanlarının isteklilik durumu, hocaların yetkinlikleri, akademik personelin örgün eğitimdeki ders yükü, deneyim/tecrübe eksikliği; bir merkezde ortaya çıkan öğretim elemanlarına zorla ders verilmesi, öğretim elemanlarının çekinceleri, öğretim elemanlarının yaş ve pozisyonları, psikolojik engel, hoca yeterliliği, hocaların bahaneleri, öğretim elemanlarının hazır bulunuşluğu, sınıf içi öğretim tarzının uzaktan eğitime aktarılması, öğretim elemanlarının bilgisayar okuryazarlığı, öğretim elemanlarının bilgisayar kullanma beceri düzeyi, öğretim elemanlarının adaptasyonu, öğretim elemanlarının e-postalarına bakmaması, öğretim elemanlarının tartışma platformlarını kullanmaması, alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinin kullanılmaması olmak üzere 19 kod ile açıklanmıştır.

Falowo (2007) derslerini uzaktan eğitim hizmeti olarak sunmak isteyen öğretim elemanlarının derslerini uzaktan eğitim hizmeti ile sunmak zorunda bırakılan öğretim elemanlarına göre daha başarılı olduklarını ifade etmiştir. Mevcut yapıda yükseköğretim kurumlarında web tabanlı uzaktan eğitim programlarında ders verecek öğretim elemanları belirlenirken öğretim kadrosu zayıf olan bazı bölümlerde programın açılabilmesi için öğretim elemanlarının isteğine bakılmaksızın ders vermek zorunda bırakıldıkları görülmüştür. Bu durum öğretim elemanlarının motivasyonunu olumsuz etkilerken adaptasyon sürecini de uzatmaktadır.

Öğretim elemanlarının farklı alanlardan gelmesi sebebi ile web tabanlı uzaktan eğitim ile ders verme noktasında eksikliklerinin olduğu ancak buldukları yaş ve pozisyon nedeni ile öğretim elemanlarına bire bir eğitim verme konusunda sıkıntı yaşandığı ve öğretim elemanlarının ciddi bir psikolojik engel ve dirence sahip oldukları ifade edilmiştir:

B üniversitesi: Şimdi tabi hocalara birebir eğitim verme konusu sıkıntılı burada ciddi bir psikolojik bariyer var. Bu bariyerde hocaların bazıları tabi yaş itibari ile de pozisyon itibari ile de bizden daha ileri hocalarımız ve farklı alanlardan oldukları için bunların eksiklikleri tabi ki var. ... Fakat hocaların bunları kabul etmesi ve kendilerini bunlara göre ayarlama meselesi biraz sıkıntılı. Orada gerçekten bir direnç var...

D üniversitesi: En çok karşılaştığımız sorunlar, ... , ikincisi şu kabul zorluğu, kabul güçlüğü, öğretim üyesinin bu sistemi ... kabulünde uzaktan eğitimle ilgili algılarının iyileşmesinde yaşadığımız sorunlar var.

Web tabanlı uzaktan eğitim programlarında öğretim elemanlarının yeterli istek ve merak duygusuna sahip olmadığı ve alıştıklarının dışında bir sistem olması sebebi ile uzaktan eğitime karşı çekincelerinin olduğu ifade edilmektedir. Bu yüzden bu programlarda alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri gibi farklılıkların pek fazla uygulanamadığı görülmüştür:

B üniversitesi: Şu anda bizim uyguladığımız ölçme değerlendirme stratejisi tamamen sınav endeksli bir şey, ara sınavlar online, final sınavları yüz yüze yapılıyor. Dolayısıyla da böyle bir sistem var ama proje, ödev vs. gibi şeyler teorikte kalan ama daha şu an uygulamaya geçiremediğimiz meselelerin başında geliyor. Tabi bunda da en önemli engel tabi ki öğretim elemanlarının biraz daha istekli olması ve bu konulara merak sarması gerekiyor. Yani bizim dışarıdan empoze etmemiz ile maalesef alternatif ölçme değerlendirme stratejileri çok fazla uygulayamıyoruz. Mesela bir forumların aktif kullanımı, forumlardaki cevaplara göre notlandırma, not verme öğrenciye bunları çok fazla tavsiye etmemize rağmen öğretim elemanlarının bu konuda bir takım çekinceleri olabilir veya tam alışamadıkları bir sistem olabilir, o yüzden çok fazla yanaşmıyorlar.

Görüşmelerde öğretim elemanlarının alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanmamasının bir başka sebebi örgün eğitimdeki ders yüklerinin uzaktan eğitime gereken yoğunluğu vermelerini engellemesi olarak açıklanmıştır:

B üniversitesi: Bunun içerisinde proje geliştirme vs. alternatif yöntemlere pek açık değil sistemimiz, bunu oturtmamız gerekiyor ama bunu da yine bizim teknik altyapımız da olsa akademik tarafın normal örgündeki ders yükü bu tarafa çok fazla yoğunluk yapmalarını sağlamalarını engelliyor, o bir sıkıntı.

Alternatif ölçme değerlendirme stratejileri haricinde öğretim elemanlarının uzaktan eğitime yönelik alternatif öğretim tarzlarına adapte olma konusunda da sıkıntı yaşadıkları ve web tabanlı uzaktan eğitim programlarındaki derslerinde sınıf içi eğitimde kullandıkları alışkanlık ve öğretim yöntemlerini devam ettirdikleri ifade edilmiştir:

B üniversitesi: ... , sınıf içindeki pedagojik stratejilerin uzaktan eğitimde çok fazla uygulanamayacağını aslında bilmemiz ve farkında olmamız lazım. Dolayısıyla da yani hocalarımız sınıf içerisinde yaptıkları davranışları ve öğretim tarzını uzaktan eğitime de aktarmaya çalıştıkları için bazen sıkıntı olabiliyor.

Yükseköğretim kurumlarında web tabanlı uzaktan eğitim programlarının iletişim kanalları arasında yer alan forum alanlarının ve e-posta üzerinden mesajlaşma ortamlarının da öğretim elemanları tarafından pek fazla kullanılmadığı bulunmuştur. Forumlar içerisindeki tartışma platformlarının her öğretim elemanı tarafından yeterli düzeyde kullanılmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca öğretim elemanlarına e-posta üzerinden mesaj atan öğrencilerin her zaman cevap alamadığı çünkü bazı öğretim elemanlarının e-postalarına dönem içerisinde sadece bir kez baktığı ifade edilmiştir.

Yükseköğretim kurumlarında web tabanlı uzaktan eğitim programları açılırken programlarda ders verecek öğretim elemanlarının seçiminde bilgisayar okuryazarlık düzeyi ya da bilgisayar becerilerine bakılmasının önemi vurgulanmaktadır. Bilgisayar becerisi açısından yeterliliği düşük olan, yeterli deneyim ve tecrübeye sahip olmayan öğretim elemanları ile süreç içerisinde sıkıntıların yaşandığı bulunmuştur. Web tabanlı uzaktan eğitim programında ders verecek öğretim elemanlarının temel İnternet teknolojileri ve bilgisayar becerilerine sahip olması önemli iken henüz programlar başlatılmadan ders verecek öğretim elemanlarına bu becerilerin kazandırılmasına yönelik etkinlikler ve destek programları düzenlenmesi sağlanmalıdır.

İdari/Yönetimsel Sorunlar

Yükseköğretim kurumlarında web tabanlı uzaktan eğitim programlarında karşılaşılan idari/yönetimsel sorunlar merkezlerin bazılarında ortaya çıkan yetişmiş personel sıkıntısı ve yoğunluk/iş yükü sıkıntısı; bir merkezde ortaya çıkan organizasyon sıkıntısı, akademik birimlerle uzaktan eğitim merkezi arasındaki bağ, personeli elinde tutabilme, görev tanımlamaları, zayıf kadro yapılanması, koordinasyonsuzluk, genç bir birim, küçük ve gelişen bir üniversite, kağıt üzerinde var uygulamada yok, plansızlık, paydaşlarca uzaktan eğitimin kabulü, mali sıkıntılar, kaynak planlaması, bir personeli farklı pozisyonlarda çalıştırma, maddi tatmin, personel sayısının azlığı, gerekli eleman takviyesinin yapılmaması, psikolojik

baskı/bezdiri, uzaktan eğitim payının dağıtılmaması ve işlerin tek bir eleman üzerinden yürütülmesi olmak üzere 22 kod ile açıklanmıştır.

Yükseköğretim kurumlarında web tabanlı uzaktan eğitim programları çerçevesinde organizasyon sıkıntısı iki şekilde ortaya çıkmıştır. Bunlar uzaktan eğitim birimi içindeki personele yönelik iş dağılımındaki organizasyon ve uzaktan eğitim birimi ile akademik birimler arasındaki organizasyon olarak görülmektedir. Web tabanlı uzaktan eğitim programlarının yürütülmesinden sorumlu uzaktan eğitim birimi içerisinde net görev tanımlamalarının yapılmaması sonucunda organizasyon anlamında sıkıntılar yaşandığı ve herkesin her işi yapabilir bir durumda işlere atandığı ifade edilmiştir:

B üniversitesi: Buraya geldiğimde gördüğüm temel eksiklikler aslında çoğunlukla organizasyon anlamında bir takım eksiklikler vardı. İşte görev tanımlamaları gibi buradaki çalışanların görev tanımlamaları ile ilgili bir takım eksiklikler vardı, işte herkes her işi yapabiliyor ama bir görev tanımı bulunmuyordu. Hani o an neresinde bir problem bir eksiklik var ise insanlar o taraflara kaydırılıyordu. Genelde o şekilde çalışmada bir problem vardı.

Ayrıca web tabanlı uzaktan eğitim programlarının yürütülmesinden sorumlu uzaktan eğitim birimi ile akademik birim arasındaki organizasyonun sağlanamamasının da işlerin yürütülmesi için bir sıkıntı oluşturduğu ve bunun için uzaktan eğitim birimi ve akademik birimlerinin sorumluluklarının tanımlandığı görülmüştür:

B üniversitesi: Aslına bakarsanız buradaki en temel eksiklik akademik birimlerle buranın merkez arasındaki bağdan kaynaklanan problemler oluyor. Yani şimdi uzaktan eğitim merkezi olarak eksikliklerden hep merkez sorumlu tutuluyor ama çoğu eksiklik çoğu problemin kaynağı aslında akademik birimlerden kaynaklanıyor. Çünkü onlardan zamanında gerekli şeyleri alamadıkdan sonra buranın yapacak hiçbir şeyi olmuyor. Elinde bir veri bir bilgi bir materyal olmadığı için burada siz onun üzerine işleyemiyorsunuz onu, o yüzden böyle bir aksaklık doğuyor.

B üniversitesi: Şimdi orada organizasyon olarak evet orada da ciddi bir sıkıntı oluşabiliyor, ... Şöyle bir sıkıntı var, aslında uzaktan eğitim merkezi olarak, biz şu rolü kendimize biçtik. Dedik ki biz teknik bir birimiz, teknikten kastımız teknoloji birimi değil ama biz teknik çalışan bir birimiz. Bizim işimiz, bize gelen materyalleri işlemek, hazırlamak ve bunların yürütülmesini sağlamak. Dolayısıyla da bu materyallerin hazırlanmasından birinci derecede sorumlu kişi akademik birimdir. Yani eğer yüksek lisans programı ise enstitü, eğer bir lisans programı ise fakülte bu akademik programın kalitesinden ve yürütülmesinden direk sorumludur diye kabul ediyoruz.

Yükseköğretim kurumlarında web tabanlı uzaktan eğitim programlarının yürütülmesinde karşılaşılan önemli bir sorun olarak yetişmiş personel sıkıntısı görülmektedir. Kurumlar uzaktan eğitim programlarını açarken bu programların yürütülmesi sürecinde çalışacak ilgili alanlarda yetişmiş personeli bulamamaktadır. Bünyesinde var olan personelle yola çıkan kurumlar hem ellerindeki personelin iş süreçlerine hakim olmaması hem de bir personele çok sayıda iş yükü sorumluluğunun atanması sebebi ile organizasyonda ve işleri yetiştirmede sıkıntılar yaşamaktadır. Pardue (2001) uzaktan eğitim hizmeti sunan kurumların İnternet

kullanımı konusunda gerekli desteği sağlayacak alanından uzman kişilerin istihdamı noktasında doğru planlamalar yapması gerekliliğini vurgulamıştır. Yetişmiş personel bulmakta sıkıntı yaşayan merkezlerin süreç içerisinde kendi personelini kendi içlerinde yetiştirip, yetiştirildikten sonra personele daimi kadro verildiği ancak bu personeli de üniversitenin mevcut yapısı içerisinde maddi olarak tatmin edemedikleri ifade edilmiştir:

B üniversitesi: Şimdi burada tabi personel önemli, şu anda ciddi bir sıkıntı var. Yani yetişmiş personeli bulmak zor. Bulduğunuz personeli de mevcut yapı itibarıyla, yani üniversitedeki personel yapısını dikkate aldığınızda istihdam edemiyorsunuz bazen çünkü verilen rakamlar tatmin etmiyor, bu yüzden de işi bilen personeli elinde tutamıyorsunuz. O yüzden bazen bir elemanı iki pozisyonda kullandığımız olabiliyor, bu bir gerçek. Ama şu andaki politikamız bütün bu bahsettiğim birimlere göre uygun yetişmiş, kendi personelimizi kendimiz yetiştirdik. Bunlar yetiştikçe biz bunları daimi kadrolara alıyoruz diyebiliriz.

Halihazırda yetişmiş personel sıkıntısı olan, az sayıda personel ile işlerin yürütüldüğü uzaktan eğitim birimlerinde eleman takviyesinin de çok az yapıldığı ve görevinden ayrılan bir elemanın yerine takviye yapılamaması sebebi ile o elemanın görevlerinin de mevcut personel üzerine eklendiği görülmüştür. Personel sıkıntısı yaşanan bu merkezlere akademik birimlerden takviye araştırma görevlileri de görevlendirilmektedir. Bu araştırma görevlilerinin de bir nevi zorlama ile çalıştıkları görülmektedir. Bir yandan bağlı oldukları akademik birimlerdeki iş süreçlerine katkı sağlayan, bir yandan web tabanlı uzaktan eğitim programlarının hazırlanmasında rol alan araştırma görevlilerinin lisansüstü eğitimlerine devam etmekte sıkıntı yaşadıkları ve baskılara maruz kaldıkları görülmüştür:

C üniversitesi: Mesela bizde iki araştırma görevlisidik, önce ben tektim sonra diğer arkadaşımı yazın görevlendirdiler o da geldi. Biz fakültenin işlerinde de çalışıyoruz, sınavlara da giriyoruz, uzem'in işlerini de yapıyoruz, baya bir sıkıntı oluyor bizim için. Orada şeye dikkat edilmiyor akademik personel ile teknik personel ayrımı yok. Birçok üniversite sen bu işi yap denildiği için kendinde araştırma görevlisini asistanını yüksek lisansa göndermeme lüksünü yetkisini görebiliyor yöneticilerimiz. Bizzat başıma geldi bu dönem. Araştırma görevlisi derse gelmeyecek ise ne anlamı var. Ben orada teknik işler yaparak 9-5 bana akademik olarak ne faydası var. Bunlar gözatılmıyor. Türkiye'de çok yerde var, burada yine birçok arkadaşım var, uzaktan eğitimde çalışan var, onlardan duyduğum aşağı yukarı her yerde, her yerde aynı. İş yüküne dikkat edilmiyor, mobbing'in çok ciddi oranlarda uygulandığını düşünüyorum uzaktan eğitim merkezlerinde.

Bunlara ek olarak, üniversitenin ve uzaktan eğitim biriminin genç olduğu üniversitelerde zayıf kadro yapılanmasının ve henüz oturmamış bir düzen içerisinde çalışan personelin işlere hakim olmamasının web tabanlı uzaktan eğitim programlarına ait iş süreçlerinin yürütülmesinde sıkıntı oluşturduğu ifade edilmiştir:

C üniversitesi: Daha çok genç bir birim olduğu için kadro yapılanması da çok zayıf idari olarak da çok zayıf kimin ne yaptığı çok belli değil.

C üniversitesi: İdari olarak öğrenciler kendi bölümlerine bağlılar, ders yürütme işini uzem yapıyor. Bu konuda kendi öğrenci işlerimizin bile çok kafası karışıyor. Öğrenci muaf olmuş ne yapacağız diye soruyorlar. Çünkü küçük bir üniversite ve yeni gelişen bir üniversite olduğu

için memurlar yeni, uygulama daha bir senelik, biz de daha birçok şeyi bilmiyoruz, onun sıkıntısı iletişim problemleri oluyor, özellikle kayıt döneminde çok oldu.

Yükseköğretim kurumlarında web tabanlı uzaktan eğitim programlarının yürütülme sürecindeki personel çerçevesinde ilgili teknik personelin hem uzaktan eğitim birimi tarafında hem de bilgi işlem birimleri içerisinde yetiştirilmesinin bir kaynak planlaması sorunu oluşturduğu ve insan kaynağını etkin kullanmak için bilgi işlem tarafında yetişmiş teknik personelin halihazırdaki uzaktan eğitim birimleri için de kullanılması gerektiği vurgulanmıştır:

A üniversitesi: Biz Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığından ayrı yapılanmaya sahibiz ama neredeyse her gün birlikte çalışırız, öyle bir durumdayız. Yani bunun aslında biz gitgide bu işleri bilgi işleme devretmeyi de planlıyoruz açıkçası. Yani çünkü insan kaynağını etkin kullanamıyorsunuz. Bugün sistem sorumlusu yetiştirmek o kadar kolay bir şey değil. Hem bilgi işlemde hem burada olması sistem sorumlusunun bir kaynak planlaması sorunu yaratıyor.

Yükseköğretim kurumlarında uzaktan eğitimin daha çok para kazanmak amaçlı yapıldığı ve uzaktan eğitim programlarından elde edilen parasal kaynağın çalışan personele dağıtımı konusunda sıkıntıların yaşandığı ifade edilmiştir:

C üniversitesi: Kimi üniversiteler uzaktan eğitimden pay veriyor YÖK kanunu gereği, bizim üniversitede böyle bir şey yok henüz.

Teknik Sorunlar

Yükseköğretim kurumlarında web tabanlı uzaktan eğitim programlarında karşılaşılan teknik sorunlar bir merkezde ortaya çıkan hız sorunu, veri tabanında şişmeler, video konferans aksilikleri, görüntü donmaları, teknik kısıtlar, video konferans sınırları, aşırı yüklenme, çevrimiçi sınav katılımcı sayısı, elektrik kesintisi ve farklı sistemlerin entegrasyonu olmak üzere 10 kod ile açıklanmıştır.

Web tabanlı uzaktan eğitim programlarında kullanılan video konferans sistemleri ile yapılan canlı dersler esnasında çeşitli aksiliklerin yaşandığı ifade edilmiştir:

A üniversitesi: Ama online ders anlatmak çok kolay bir şey değil çünkü her zaman video konferansta aksiliklere geberiniz. Bu her video konferansta yaşanan gerçekler.

Video konferans sistemleri ile yapılan canlı derslerdeki teknik aksaklıklarla beraber bu sistemlerin kullanımlarında teknik kısıtların olduğu, eş zamanlı ders sayısının artması ile ortaya çıkan aşırı yüklenme sonucunda yaşanan teknik aksaklıkların arttığı görülmüştür:

A üniversitesi: Şimdi video konferansta şöyle bir durum var. Video konferansların da bir sınırı var. Ne dedim bir akşamda 20 saat ortalama canlı ders, 20 saat değil pardon daha fazla, 15 tane concurrent aynı anda sınıf çalışıyor ve bu 3-4 saat sürüyor. Maksimum akşamda 60 saat kayıt çıkıyor. Şimdi bunların tamamını ben elektronik olarak buradan yaparım diyorsanız, teknik anlamda çok aksaklık çıkıyor.

Yükseköğretim kurumlarında web tabanlı uzaktan eğitim programlarının yürütülmesinde karşılaşılan teknik sorunlar çerçevesinde kullanılan farklı sistemlerin entegrasyonunun yapılması ifade edilmiştir:

D üniversitesi: En çok karşılaştığımız sorunlar bir teknik sorunlar yani o farklı sistemlerin entegrasyonu ile ilgili sorunlar...

Kullanılan video konferans sisteminde yaşanabilen görüntü donmaları, çevrimiçi sınavlar esnasında yaşanan elektrik kesintileri veya genel olarak sistemlerde yaşanan veri tabanı şişmeleri ya da hız sorunları aşağıdaki şekillerde örneklendirilmiştir:

A üniversitesi: Adobe Connect'de ayrıca açıklanamayan şeyler var, mesela bu donmalar. En fazla 70 kişilik oturum yaptık, ortalama 5 kez falan donuyor bir kısa oturumda.

B üniversitesi: Ve problem yaşadığımız için birtakım veri tabanında şişmeler şunlar bunlar hız problemi olduğu için daha sonra biz kendi şeyimizi dışarıdan da destek alarak, sınav sistemimizi, öğrenci yönetim sistemimizi, ...

B üniversitesi: Bunlara ek olarak bir de online sınavlardaki bir uygulamamızı anlatabilirim aslında yaşanabilecek olası sorunlara deneyimlerle üretilen çözümlere örnek olarak. Online vize sınavlarında normalde öğrencilere elektrik kesintisinden dolayı bir pdf doküman veriyoruz.

Diğer Sorunlar

Karşılaşılan diğer sorunlar bir merkezde ortaya çıkan ölçme değerlendirme yetersizliği, şehrin konum dezavantajı, gelişen teknolojilerin takip edilememesi, mobil teknolojilere adaptasyon ve lisans sıkıntısı olmak üzere 5 kod çerçevesinde açıklanmıştır.

Yükseköğretim kurumlarındaki web tabanlı uzaktan eğitim programlarının önemli bir sorunu olarak ölçme değerlendirme yöntemlerinin yetersizliği bulunmuştur:

B üniversitesi: Şundan da bahsedebilirim ölçme değerlendirme konusunda problem. Yani ölçme değerlendirme yöntemleri maalesef yeterli değil. Sınav yapıyoruz öğrencilere çok da fazla onun üzerine ölçme aracımız yok. Sınavlar üzerinden gidiyoruz, yani ne bileyim testler daha doğrusu sınavlar derken, testler daha çok oluyor. Bunun içerisinde proje geliştirme vs. alternatif yöntemlere pek açık değil sistemimiz, bunu oturtmamız gerekiyor... Ama ölçme değerlendirme büyük problem bence uzaktan eğitimde bizim sistemimizde de başka yerlerde de. Ölçme değerlendirme açısından bir değişiklik yapılması gerekiyor gibi.

Yükseköğretim kurumlarının buldukları şehrin konumunun ve imkanlarının web tabanlı uzaktan eğitim programlarının yürütülmesi sürecinde ihtiyaç duyulan kaynaklara ulaşma açısından çeşitli dezavantajlarının olduğu ifade edilmiştir:

B üniversitesi: Evet, geliştirme ekibimiz tabii var ama bu ekibimiz çoğunluğu tabii üniversite içerisinde değil ama dışarıdan, işin açıkçası bu ... [X şehrinin] bir dezavantajı olabilir.

Yükseköğretim kurumlarında web tabanlı uzaktan eğitim programlarının yürütülmesinden sorumlu merkezlerde teknoloji alanındaki hızlı gelişmelerin takibinde geri kaldığı görülmektedir. Gelişen teknolojilere rağmen hala etkileşimsiz pdf içeriklerin kullanıldığı, bu içeriklerin etkileşimli materyallere dönüştürülemediği ifade edilmiştir:

B üniversitesi: ... , tek şey teknoloji geliştikçe sizin de sisteminizin değişmesi gerekiyor. Onda belki biraz geri kalmış olabiliriz. Hani mesela hala sunum dokümanlarımızı pdf olarak veriyoruz öğrencilere, yazılı materyallerimizi. Bu biraz daha etkileşimli materyallere dönüştürülebilir. Hani videolarımız var normal iletişim etkileşim olanaklarımız var ama bu mesela biraz daha etkileşimli teknolojiye geçebilir. Hani bunun üzerinde çalışıyoruz ama daha tabi sonuca varamadık.

Görüşmelerde ayrıca mobil teknolojilere adaptasyon konusunda yükseköğretim kurumlarındaki web tabanlı uzaktan eğitim programlarının kendilerini geliştirmesi gerektiği ifade edilmiştir:

B üniversitesi: İşte mobil teknolojilere adaptasyonumuz bir miktar eksik. Yani şimdi yeni trend o, insanlar mobil teknolojileri daha çok kullanıyorlar bilgisayardan, ona adaptasyonumuz tam olarak değil. Ama en azından bunlar üzerinde çalışıyoruz...

İçerik geliştirme sürecinde karşılaşılan bir sorun olarak içeriklerde kullanılacak fotoğraf gibi materyallerin lisans sorunu bulunmuştur:

B üniversitesi: Hepsi Word dosyası içerisinde geliyor. Fakat [XXX] diye yeni bir bölüm açtık. [Bölümde] çizimler vardı çok fazla, bize de lisans sıkıntısı çıkarır diye bütün çizimleri biz yaptık, 3D çizdik, illustrator'de çizdim. O yüzden UZEM'e ait resimlerin de patentleri bize ait olan resimler var. Biz çizdik tamamen. ... Hocanın gönderdiği resimlerin, birebir kopyası değilse de atıyorum rengi vs. farklılıkları.

Sonuçlar

Gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri ile artan eğitim ihtiyacı beraberinde yükseköğretim kurumlarında hızla yaygınlaşan web tabanlı uzaktan eğitim programları bireyler için alternatif bir eğitim ortamı olarak ortaya çıkarken uzaktan eğitimin örgün eğitimden farklılıkları dolayısıyla yaşanan adaptasyon sürecinde birçok farklı sorunla karşı karşıya kalınmaktadır. Web tabanlı uzaktan eğitim programlarını örgün yüz yüze eğitim programlarından ayıran en temel özellik zaman ve mekan bağımsızlığı olarak vurgulanırken bu farklılık bu programların yürütülmesindeki sorunların en önemli kaynağıdır. Web tabanlı uzaktan eğitim programlarında yüz yüze iletişim eksikliği var olan teknoloji olanakları ile doğru bir şekilde desteklenemediği zaman öğrencilerin beklentisi karşılanamamakta ve öğrenciler kendilerini yalnız hissederek sistem dışına çıkmaktadır. Web tabanlı uzaktan eğitim programlarında yüz yüze etkileşimin eksikliğinin iyi yönetilmesi büyük öneme sahiptir. Bu eksikliğin giderilmesinde güncel teknolojilerin doğru stratejilerle kullanılması ve hem öğretim elemanı tarafında hem de uzaktan eğitim birimi tarafında iletişim ve destek sistemlerinin etkin kullanılması gerekmektedir. Web tabanlı uzaktan eğitim programlarındaki önemli diğer etkenlerden birisi olan öğretim elemanlarının istek ve motivasyonu sorunların yaşanmasında büyük bir etkiye sahiptir. Yeterli istek ve motivasyonla işe başlamayan öğretim elemanlarının sunduğu uzaktan eğitim dersleri yüz yüze derslerdeki materyallerin elektronik ortama taşınmış hali olmasından öteye

gidememekte ve teknolojinin sunduğu imkanlardan yararlanmayan, öğrencinin pasif olarak materyalleri alarak sınavlara katıldığı dersler olmaktan öteye gidememektedir.

Web tabanlı uzaktan eğitim programlarında yaşanan bir diğer sıkıntı da yetişmiş personel sıkıntısı ve uzaktan eğitim merkezlerinde çalışan personel üzerindeki fazla iş yükü ile baskı olarak görülmektedir. İlgili uzaktan eğitim merkezlerinde işlerin sağlıklı yürütülebilmesi için personel planlamasının zamanında ve doğru yapılması önemlidir. Ayrıca hali hazırda yetişmiş personel sıkıntısı bulunan uzaktan eğitim alanında yetişmiş personelin merkez içerisinde çalışırken motivasyonunun yüksek tutulması sağlanmalıdır.

Örgün eğitimden farklı olarak teknik bir yapı üzerinde yürütülen web tabanlı uzaktan eğitimde teknik altyapının sağlam bir şekilde oluşturulması önemlidir. Doğru teknolojilerin seçimi, kullanılan yazılım ve sistemlerin birbiri ile entegrasyonunun yapılması, sistemler için ön gereksinimlerin doğru tanımlanması ve sistemler üzerinde oluşacak teknik sorunlara anlık çözümler getirebilecek planların oluşturulması sürdürülebilir bir sistem için önemlidir. Var olan programlarda vurgulanan sıkıntılardan birisi de mobil teknolojiler ya da etkileşimli materyaller gibi güncel teknolojilerin takibinin yeterli olmaması olarak görülmektedir. Teknolojik gelişmeler çok hızlı bir şekilde ilerlerken kurumların bu yeni teknolojileri takip etmesi ve bunları sistemlerine entegre etmesi önemlidir. Böylece hem sistemlerin daha sağlıklı çalışması sağlanabilecek hem de ilgili programlarda yer alan materyal, etkinlik ve ölçme değerlendirme yöntemlerinin yeni teknolojilerle desteklenmiş yeni nesil öğrenci ihtiyaçlarına cevap veren yapılar olması sağlanabilecektir.

Öneriler

Web tabanlı uzaktan eğitim programlarında birçok sorunun temelini plansızlık oluştururken bu programlarda karşılaşılabilecek olası sorunları bilerek ve bu sorunları ortadan kaldırmak için gerekli önlemlerin alındığı bir planlama süreci ile yola çıkmak önemlidir. Web tabanlı uzaktan eğitim programlarına yönelik birçok çalışma yapılmasına rağmen hem kurumlar hem de öğretim elemanları için rehber olabilecek gerçek uygulamaların sunulduğu çalışmalar yeterli seviye değildir. Gelecek araştırmalar kurumlar için etkili iletişim ve destek mekanizmaları geliştirmeye yönelik örnekler geliştirmeli ve bu uygulamaların gerçekte uygulanarak test edilmiş sistemler olması sağlanmalıdır. Öğretim elemanları için web tabanlı uzaktan eğitim programlarında kullanılacak etkileşimli ve mobil destekli materyal ve etkinlikler alan uzmanları ve uzaktan eğitim uzmanları ile beraber ortak bir çalışma içerisinde geliştirilerek kullanıma sunulmalıdır.

Kaynakça

- Bonk, C. (2001). *Online teaching in an online world*. http://www.publicationshare.com/docs/faculty_survey_report.pdf Erişim tarihi: 20.06.2015
- Creswell, J.W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Cronje, J.C. (2001). Metaphors and models in internet-based learning. *Computers and Education*, 37(3-4), 241-256.
- Denzin, N. K. (1970). *The Research act in sociology*. Chicago, IL: Aldine.
- Denzin, N. K. (1978). *Sociological methods*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Falowo, R. O. (2007). Factors impeding implementation of web-based distance learning. *AACE Journal*, 15(3), 315-338.
- Galusha, J. M. (1997). Barriers to learning in distance education. *Interpersonel Computing and Technology: An Electronic Journal of the 21st Century*, 5(3-4), 6-14.
- Glaser, B. G. (1992). *Emergence vs. forcing: Basics of grounded theory analysis*. Mill Walley, CA: The Sociology.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. Chicago, IL: Aldine.
- Güney, Z. (2010). E-öğrenme ve etkileşimli ortam tasarımı. İçinde G. Telli-Yamamoto, U. Demiray ve M. Kesim (Editörler). *Türkiye'de e-Öğrenme: Gelişmeler ve Uygulamalar* (ss. 51-82). Ankara: Cem.
- Li, X. (2009). Review of distance education used in higher education in China. *Asian Journal of Distance Education*, 7(2), 22-27.
- Palloff, R. M., & Pratt, K. (2007). *Building online learning communities, effective strategies for the virtual classroom*. (2nd Ed.). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Pardue, S. L. (2001). Education and production. The virtual revolution: Implication for academe. *Poultry Science*, 80(5), 553-561. <http://ps.fass.org/content/80/5/553.full.pdf> Erişim tarihi: 20.06.2015.
- Patton, M. Q. (1999). Enhancing the quality and credibility of qualitative analysis. *HSR: Health Services Research*, 34(5), 1189-1208. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1089059/pdf/hsresearch00022-0112.pdf> Erişim tarihi: 21.06.2015.

- Pina, A. A. (2008). How institutionalized is distance learning? A study of institutional role, locale and academic level. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 11(1). <http://www.westga.edu/~distance/ojdla/spring111/pina111.html> Erişim tarihi: 21.06.2015.
- Sahin, I., & Shelley, M. (2008). Considering students' perceptions: The distance education student satisfaction model. *Educational Technology & Society*, 11(3), 216-223.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. Newbury Park, CA: Sage.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques*. (2nd Ed.). Newbury Park, CA: Sage.
- The Institute for Higher Education Policy (2000). *Quality on the line: Benchmarks for success in internet-based distance education*. <http://www.ihep.org/assets/files/publications/m-r/QualityOnTheLine.pdf> Erişim tarihi: 21.06.2015.
- UNESCO (2002). *Open and distance learning: Trends, policy and strategy considerations*. <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001284/128463e.pdf> Erişim tarihi: 21.06.2015.
- Yazıcı, A., Altaş, I., & Demiray, U. (2001). Distance education on the Net: A model for developing countries. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*, 2(2), 24-35.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Yazarlar Hakkında

Dr. Hatice Gökçe BİLGİÇ

Lisans ve yüksek lisans eğitimini Bilkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümünde tamamlamıştır. Doktora derecesini Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümünden almıştır. Doktora tezini web-tabanlı uzaktan eğitim programları alanında yapmıştır. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği bölümünde araştırma görevlisi kadrosunda yer almaktadır. Bu süreçte Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında üniversite öğrencilerine yabancı dil eğitimine yönelik web tabanlı uzaktan eğitim platformlarının kullanıldığı bir projede görev yapmıştır. Araştırma alanları arasında uzaktan eğitim, çevrimiçi öğrenme ortamları tasarımı, web tabanlı uzaktan eğitim platformları, öğrenme yönetim sistemleri, video konferans sistemleri ve teknoloji bütünleştirilmesi konuları yer almaktadır.

Posta adresi:

Tel (İş): +90 312 298 79 55
 GSM: +90 312 298 79 55
 Eposta: hgokcebilgic@gmail.com
 URL: http://

Doç. Dr. Hakan TÜZÜN

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Doktora eğitimini 2004 yılında Indiana Üniversitesinde Öğretim Teknolojileri bölümünde tamamlamıştır. Araştırma alanları arasında zengin öğrenme ortamları tasarımı yer alırken bu kapsamda öğrenenlerin kültürünü ve topluluğunu göz önüne almaktadır. Çalışma alanları şu şekildedir: Eğitim, öğretmen yetiştirme, öğretim teknolojileri, öğrenme çevreleri, açık öğrenme ortamları, uzaktan öğrenme, e-öğrenme, bilgisayar oyunları ve eğitimde kullanılması, çok-kullanıcılı sanal ortamlar, insan-bilgisayar etkileşimi, kullanılabilirlik, programlamanın öğrenilmesi, güdü, öğrenme toplulukları, öğrenme ve kültür, yeni ortaya çıkan teknolojiler, nitel araştırma.

Posta adresi:

Tel (İş): +90 312 297 71 76
 GSM: +90 312 297 71 76
 Eposta: htuzun@hacettepe.edu.tr
 URL: <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~htuzun/>